

UVODENJE MODELA POSLOVNE IZVRSNOSTI U SREDNJOŠKOLSKOM I VISOKOŠKOLSKOM OBRAZOVANJU

Danilo Mikić¹

Rezime: Program stručnog usavršavanja kvaliteta srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja, kao i u oblasti menadžmenta u obrazovanju treba da učenicima/studentima obezbedi neophodna znanja i umeća u oblasti savremene organizacije i upravljanja školom. Tako uvođenjem programskih sadržaja metoda-modela poslovne izvrsnosti koji su strukturno i sadržinski komponovani da omogućuju sticanje znanja i veština u oblasti savremenog menadžmenta u obrazovanju.

Obrazovanje, treba pre svega da ima za cilj da čoveka spremi za stvaralački i socijalno prihvatljiv život, kada mu se dodaju obziri tržišnog posmatranja celokupnog procesa, zahteva, da i samo dobije veću slobodu, kreativniji pristup u obrazovanju, te da učeniku/studentu i celokupnom društvu omogućuje veće vrednosti.

Fokusirano učenje podrazumeva usmerenje na jasan cilj, na ideju, gde učenik/student treba da ostvari.

Ključnu ulogu u pripremi i izvođenju promena, motivisanju zaposlenih, održavanju interpersonalnih relacija i usmeravanju ustanova na novu viziju, strategiju i poslovnu filozofiju, koja se bazira na unapređenju kvaliteta rada, poboljšanju uslova rada, obučavanje kadrova imaju lideri. Postoje različiti prilazi liderstva. Prilaz sa stanovišta gledanja na budućnost što i opravdava cilj.

Uvođenjem softvera u obrazovanju obezbeđuje se bolje obrazovne performanse i razvoj. Softver može da pospeši edukaciju kadrova a samim tim treba verovati u kvalitet koji će biti bolji nego danas.

Ključne reči: Obrazovanje, kvalitet, kriterijum, menadžment, model poslovne izvrsnosti.

INTERACTIVE EDUCATIONAL SOFTWARE FOR PRESCHOOL CHILDREN

Summary: Programme of quality professionally improvement of high and university education and management in education must assure pupil/student necessary knowledge in area of modern school organisation and management. Inovative programing contents of bussiness excellence meta model which are structural an conceptula compoud to satisfied education and skills in area of modern management in education.

The main goal of education is to prepare people for creative na social life. On that way people get more freedom, more creative education and whole society get more values.

¹ Mr Danilo Mikić, prof. maš., Tehnička škola, Gornji Milanovac, E-mail: mikicdanilo@ptt.rs

Focus learning mean concentration to clear goal, to idea, where pupil/student can create. The main role in preparing and obtain of changing, worker motive, maintenance interpersonal relation and school polarize on new vision, strategy and bussiness philosophy which is based on education quality assurance, condition improvemement of teaching, techer education. There are different approach liderships. With approach which look at the future lead in to the main goal.

Software inovation can assure better educational performance and development. Software can pospeši worker education, so that lead to better quality.

Key words: Education, quality, criteria, management, bussiness expression model

1. UVOD

Modeli koji su strukturno i sadržinski komponovani da omogućuju sticanje znanja i veština u oblasti savremenog obrazovanja menadžmenta i poslovne izvrsnosti se razvijaju i usavršavaju i koriste znatno brže u području menadžment sistema. Povećava se broj modela za određene korisnike, omogućava se, pa i podstiče selektivna primena njihovih kriterijuma, raste broj konsultanata koji se okreću njima, radije nego sopstvenom modelu poslovne izvrsnosti, koji takođe nisu malobrojni.

Model poslovne izvrsnosti podrazumeva usmerenost lidera najvišeg nivoa na strateške pravce, učenika/studenta i zainteresovane strane. To znači da lideri najvišeg nivoa prate, odgovaraju i upravljaju performansama na osnovu njihovih rezultata. Model podrazumeva obuhvatanje osobenih mera, indikatora i znanja samog lidera pri uspostavljanju ključne strategije. Stoga, perspektiva sistema podrazumeva menadžment celom obrazovnom organizacijom, kao i njenim komponentama, da bi se ostvario uspeh.

Fokusirano učenje podrazumeva usmerenje na jasan cilj, na ideju, gde učenik/student treba da ide i sve čini da se to ostvari, radi buduće realnosti i buduće koristi.

Od lidera se očekuje obučavanje kadrova da budu najbolji u meri u kojoj to oni mogu. Pored osobina lidera od velikog značaja su za obrazovnu ustanovu osobine zaposlenih (profesora) sa kojima lideri treba da ostvare određenu viziju. Zaposleni profesori (članovi) organizacije trebalo bi da imaju sledeće osobine:

- da su motivisani za posao i preuzimanje potrebne odgovornosti;
- da raspolažu potrebnim znanjima i iskustvima i da su spremni da uče;
- da prihvataju ciljeve škole, izazove i teškoće u njihovom ostvarivanju;
- da su sposobni za timski rad, zajedničko delovanje i prihvatanje „kolektivnog” duha i saradnje;
- da su tolerantni i komunikativni;
- da su samostalni, preduzimljivi i uporni;
- da teže uspehu u poslu i karijeri.

Sa ovakvim osobinama lideri su u stanju da postignu visoke zahteve, jer do izražaja dolaze kreativni potencijali.

2. MODEL POSLOVNE IZVRSNOSTI

Ako se uzme u obzir da model poslovne izvrsnosti u srednjoškolskom i visokoškolskom obrazovanju, daje mlade i cenjene ljude spremne za učešće u otvorenoj tržišnoj utakmici, u

kojoj u mnogim oblastima drže značajan primat, onda za naše opšte stanje poraza i urušavanja privrede možda ne bi bilo loše da izučimo kriterijume i filozofiju modela izvrsnosti u obuci koji se već primenjuje u Americi.

Primena metoda-modela ili samo nekih njegovih delova koji se objektivno lako mogu primeniti i u našem školstvu, možda bi mogla da doprinese da nam iz škola i sa fakulteta izlaze mladi ljudi spremniji za tržišnu utakmicu koja ih očekuje.

Reforme školstva koje su kod nas u stalnom izvođenju, nisu uzele mnoge od elemenata sadržanih u ovom modelu poslovne izvrsnosti, a ne sadrži ih ni famozna Bolonjska konvencija, što preduzimljive direktore i dekane sigurno neće sprečiti da iz modela pakupe sve ili ono što se u našim uslovima realno može primeniti.

Izvedeni model poslovne izvrsnosti kao i osnovni model iz koga je izveden sastoji se od nekoliko kriterijuma i to:

- liderstvo;
- strateško planiranje;
- fokusiranje na učenike/studente;
- merenje, analiza i menadžment znanjem;
- fokusiranje na nastavnike i osoblje;
- menadžment proces;
- rezultati.

Kriterijum omogućava da obrazovna organizacija-škola-fakultet kroz proces samoocenjivanja utvrdi stanje na svom obrazovnom sistemu i da isplanira odgovarajuće pravce za poboljšavanje ili da se upusti u stvaranje uslova i da se takmiči za kvalitet obrazovanja.

Kriterijumi našeg modela poslovne izvrsnosti mogu se primeniti i na obrazovne institucije, međutim realno procenjujući to je izuzetno teško, jer su isti daleko primereniji za proizvodne organizacije i uslužne organizacije čija uloga sadrži veliki procenat opipljivog (hardverskog) proizvoda.

Tvorci američkog modela poslovne izvrsnosti, u osnovi su želeli da realizuju sa kriterijumima tri cilja:

- pomoć pri poboljšavanju poslovanja i dostignuća organizacionih performansi;
- olakšavanje komunikacije i razmena najboljih informacija iz prakse među organizacijama svih tipova;
- da služe kao alat za razumevanje i upravljanje performansama i za vođenje poboljšanja u organizaciji kao i uslova učenja.

3. CILJEVI MODELA POSLOVNE IZVRSNOSTI

Kriterijumi su projektovani tako da pomognu obrazovnim organizacijama da koriste integrisani pristup menadžmentu performansama škole-fakulteta, organizacije što treba da doprinese:

- ostvarenju kontinualnih poboljšanja vrednosti za studente, čiji će rezultati biti kvalitetnije obrazovanje;
- poboljšanje sveukupne organizacione efektivnosti i sposobnosti i
- učenju na organizacionom i ličnom nivou.

Kriterijumi su definisani na temelju međusobnih veza sledećih bitnih vrednosti i postavki:

- vođenje organizacije osloncem na viziju;
- obrazovanje usredsređeno (fokusirano) na učenje;
- učenje na organizacionom i ličnom nivou;
- vrednovanje nastavnika i učenika (osoblja);
- prisutna preduzimljivost;
- fokusiranost na budućnost;
- menadžment koji vodi inovacijama;
- društvena odgovornost;
- usredsređivanje na rezultate i stvaranje vrednosti;
- perspektiva sistema.

Ove postavke od kojih su neke komentarisane, su prihvaćeno verovanje i ponašanje koje je prisutno u školstvu odnosno organizacijama visoke produktivnosti.

U obrazovnoj organizaciji lideri na najvišem nivou treba da odrede pravce i da stvore klimu koja je usredsređena na:

- učenike/studente i na učenje;
- jasne i vidljive vrednosti i
- visoka očekivanja.

Liderstvo je proces inspirisanja drugih, članova škole-organizacije, da marljivo i dosledno rade u pravcu ostvarivanja određenih ciljeva. Ono podrazumeva usmeravanje pojedinca i grupa ka zajedničkom cilju, prema nečemu što je neophodno i, sa stanovišta napora, opravdano. Da bi neko bio uspešan lider u inspirisanju i usmeravanju članova organizacije - škole neophodno je da poseduje znanje, iskustvo i sposobnost da radi sa određenim aspektima motivacije, komuniciranja, interpersonalnih veza, timskog rada i grupne dinamike (J.P. Kotler, 1990.).

Poznato je da lideri imaju značajnu ulogu u procesu motivisanja zaposlenih kako bi pojačali svoje napore u izvršavanju dobijenih zadataka; kako bi postali skup unutrašnjih snaga pojedinca i intenzivirali njihove napore i aktivnosti pri izvršavanju svojih zadataka. U procesu vođenja ljudi na motivisanje utiču unutrašnje snage pojedinca, kao što su radne navike, aspiracije, nivo identifikacije, socijalni elementi i dr. U eksterne faktore spadaju sistem plaćanja, karakteristike radne sredine, elementi sigurnosti, respekta i dr. Uspešno vođenje zaposlenih podrazumeva kultivisanje unutrašnjih faktora, u smislu njihovog jačanja i razvoja i sistematsko poboljšanje i kontrolu eksternih faktora u skladu sa potrebama i očekivanjima pojedinaca i objektivnim mogućnostima same škole-organizacije. Osim toga, podrazumeva razvijanje motivacionog procesa putem efikasnog kombinovanja različitih motivacionih faktora.

Direktori/dekani bi trebalo da obezbede uslove za stvaranje strategije, sistema i metoda za postizanje izvrsnosti performansi uz obezbeđenje trajanja organizacije na tržištu. Vrednosti i strategije trebalo bi da pomognu u vođenju svih aktivnosti i donošenju odluka u obrazovnoj organizaciji.

Lideri na najvišem nivou trebalo bi da:

- inspirišu i motivišu sve zaposlene (nastavnike i osoblje);
- da daju doprinos kroz sopstveni razvoj i učenje;
- da ih potaknu na inovativnost i kreativnost.

Dirtektori/dekani trebalo bi da imaju regulisan sistem odgovornosti obrazovne organizacije za svoje poteze i uspešnosti. Ovde se javljaju najvažniji problemi vezano za naše školovanje i fakultete, koji su više od 95 % slučajeva u vlasništvu države, što znači da bi u njima za bilo kakve aktivnosti trebalo dobiti podršku odgovarajućeg ministarstva.

Lideri na najvišem nivou u obrazovnoj organizaciji treba da budu uzori kroz svoje etičko ponašanje. Kao uzori oni mogu da ojačaju etiku, vrednosti, očekivanja i inicijativu u celoj organizaciji. Drugim rečima od direktora/dekana se traži izuzetna preduzimljivost, što je sa jedne strane dobra osobina, a sa druge strane ograničavajući faktor.

4. OBRAZOVANJE USREDSREĐENO NA UČENJE

Da bi se razvio puni potencijal svih učenika/studentata, obrazovne ustanove moraju da im omoguće priliku da slede različite staze do uspeha. Obrazovanje okrenuto učenju podržava ostvarivanje ovog cilja fokusiranjem obrazovanja na učenje i na stvarne potrebe učenika/studentata. Takve potrebe proizilaze iz zahteva tržišta i društva.

Škola-organizacija fokusirana na učenje mora u potpunosti da razume ove zahteve i da ih razradi u odgovarajuće nastavne planove i razvoj same organizacije. Mnogi analitičari zaključuju da za pripremu učenika/studenta za ovakvu radnu atmosferu obrazovne institucije svih tipova moraju da se fokusiraju više na proces aktivnog učenja kod učenika/studenta i na razvoj veština za rešavanje problema. Filozofija obrazovanja mora da se gradi oko efikasnog učenja, a efikasnost predavanja mora da se preusmeri na stavljanje učenika/studenta i njegovih ostvarenja u prvi plan.

Obrazovanje fokusirano na učenje je strateški koncept koji zahteva konstantnu osetljivost na promene i nove zahteve učenika/studenta, kao i na faktore na kojima počiva učenje, zadovoljstvo i istrajnost učenika/studenta. Obrazovanje fokusirano na učenje zahteva razumevanje razvoja tehnologija, programa i ponuda konkurencije, kao i brze odgovore koje se tiču promena u vezi sa učenicima i tržištem.

Karakteristike obrazovanja fokusiranog na učenje uključuju sledeće:

- ❑ razvojna očekivanja i standardi su postavljeni za sve učenike/studente;
- ❑ na proces učenja se može uticati podrškom, savetovanjem i klimatskim faktorima, uključujući faktore koji doprinose ili ometaju učenje. Škola-rganizacija fokusirana na učenje mora da razvije primenljive metode za svakog učenika/studenta ponaosob koji doprinose kvalitetu njegovog procesa ičenja;
- ❑ fokusiranost na aktivno učenje.

Ovo može zahtevati upotrebu velikog broja različitih tehnika, materijala i iskustava da bi se probudilo interesovanje kod učenika/studenta. Tehnike, materijali i iskustva mogu doći i iz spoljašnjih izvora poput biznisa, usluga u okviru zajednice ili društvene zajednice.

Tako formalizovano ocenjivanje služi za merenje učenja u ranim fazama procesa učenja. Dok završno ocenjivanje se koristi za merenje progressa u odnosu na ključne, relevantne spoljašnje standarde i norme u pogledu toga šta učenici/studenti treba da znaju i šta bi trebali da budu sposobni da rade.

Kriterijumi su definisani numeričkim vrednostima. Kriterijumi ne pretenduju niti mogu da imaju snagu propisa iz sledećih razloga:

- ❑ zato je obrazovanje fokusiranjem na rezultatima, a ne na procedurama, alatima, ili

- organizacionoj strukturi;
- izbor alata, tehnika, sistema i organizacione strukture obično zavisi od faktora kao što su tip i veličina organizacije, organizacioni odnosi, stepen razvijenosti organizacije, sposobnosti i odgovornosti nastavnika i osoblja;
 - fokus vodi stvaranju razumevanja, komunikacije, deoba, usklađivanja i integracija, istovremeno podržavajući inoviranje i različitost u pristupima.
 - Koncept izvrsnosti obuhvata tri komponente:
 - dobro osmišljenu i dobro izvršenu strategiju ocenjivanja;
 - poboljšanje ključnih aktivnosti i indikatora performansi, iz godine u godinu, naročito učenja učenika/studentata;
 - demonstrirano liderstvo u performansama i poboljšanje performansi u odnosu na slične škole-organizacije i odgovarajuće lidere u svetu.

Model poslovne izvrsnosti podrazumeva usmerenost lidera najvišeg nivoa na strateške pravce, učenika/studenta i zainteresovane strane. To znači da lideri najvišeg nivoa prate, odgovaraju i upravljaju performansama na osnovu njihovih rezultata. Model podrazumeva obuhvatanje osobenih mera, indikatora i obrazovnog znanja samog lidera pri uspostavljanju ključne strategije. Stoga, perspektiva sistema podrazumeva menadžment celom obrazovnom organizacijom, kao i njenim komponentama, da bi se ostvario uspeh.

5. ZAKLJUČAK

Obrazovanje, koje ima pre svega misiju da čoveka spremi za produktivan, stvaralački i socijalno prihvatljiv život, kada mu se dodaju obziri tržišnog posmatranja celokupnog procesa, zahteva, da i samo dobije veću slobodu, kreativniji pristup u obrazovanju, organizovanju i izvođenju, te da učeniku/studentu i celokupnom društvu pruži veće vrednosti.

Fokusirano učenje podrazumeva usmerenje na jasan cilj, na ideju, gde učenik/student treba da ostvari, radi buduće koristi.

Od lidera se očekuje obučavanje kadrova da budu najbolji u meri u kojoj to oni mogu. U teoriji postoje različiti prilazi karakteristikama liderstva: to je prilaz koji u obzir uzima lične karakteristike pojedinca, ponašanje pojedinca u odnosu na one koje vodi, usmerava i utiče; prilaz koji dovodi u vezu situacione faktore i ponašanje lidera i prilaz sa stanovišta gledanja na budućnost, u smislu mašte, vizije što je i opravdan cilj.

Saopštavajući praktično uvodne delove američkog metoda-modela poslovne izvrsnosti u oblast obrazovanja, pokušao sam da ukažem na odlike metoda unapređenja kvaliteta srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja.

6. LITERATURA

- [1] Mikić, D., Golubović, D., Milićević, I. „Obrazovanje iz robotike u osnovnoj školi”, TOS 2006, Zbornik radova, str. 222-228, Čačak, 2006.
- [2] Orlić S., „Unapređenje kvaliteta srednjoškolskog obrazovanja”, Nacionalni naučno-stručni časopis, JUSK, Menadžment totalnim kvalitetom, Beograd, 1999.
- [3] Vulanović V., „Upravljanje kvalitetom”, VŠOI, Novi Sad, 1991
- [4] Stefanović Ž., „Menadžment”, Ekonomski fakultet, Kragujevac, 2003.